

**ДИДАКТИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА РОЛЯ НА CASE STUDY В КОРЕЛАЦИЯТА
КЛИНИЧНО МИСЛЕНЕ – ОРГАНИЗИРАНЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ В
ОБУЧЕНИЕТО НА СТУДЕНТИТЕ АКУШЕРКИ И МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ**

Цвета Христова

*Русенски университет „Ангел Кънчев“, ФОЗЗГ, катедра Здравни грижи, 7017 Русе,
България, tschristova@uni-ruse.bg*

Abstract:

This scientific report presents the importance of the case study method in practical education of midwifery - nursing students for enhancing clinical thinking and healthcare organization. The use of the case studies is synchronous with the new challenges in the healthcare reality – quality management in healthcare. As a method of a problem-based learning, it develops the students' creative potential and transforms the theoretical knowledge into practical skills and habits.

A didactic research is presented, which involves 296 students from a vocational specialty “Midwife and Nurse”, in the second, third and fourth year of their Bachelor's studies. According to the use of the method, while observing the signs of clinical thinking and healthcare management, the students are divided into a control and an experimental group. The aim of the research is to identify the level of relation between the two signs and the role of the case study in the didactic process. The methodology includes correlation analysis – Chi-square (χ^2) test for independence, Pearson's Phi and Cramer's V. After statistical data analysis using SPSS, it was concluded: the implementation of the case study method within the practical education of midwifery – nursing students has an essential role in developing the required professional competences.

Keywords: *case study, clinical thinking, midwives, nurses, healthcare*

ВЪВЕДЕНИЕ

Съществуващата нормативна база във висшето училище за подготовка на специалисти от професионално направление Здравни грижи, регулирани професии Акушерка и Медицинска сестра, отчита необходимостта от прилагане на гъвкави и активизиращи обучението методи за достигане необходимото ниво на компетенции у обучаемите.

В тази връзка, в доклада се представя актуален и в същото време малко разработен педагогически метод – метод на индивидуалния клиничен случай (case study). Педагогическото му въздействие се отчита в различните образователни степени като ефективноизиране на диференцираните познавателни равнища. Активизира менталните процеси в обучаваните и формира необходимото клинично мислене за организиране на здравните грижи. Способността за справяне с проблеми възникнали в професионални ситуации, планирането и извършването на медицинските грижи са необходимите умения и компетенции, които трябва да бъдат развити в процеса на практическото обучение.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Case study е теоретичен модел на професионална ситуация, при която се налага излизане от дедуктивния подход и приемане на индуктивния. Знанията не се поднасят в готов вид, а чрез индивидуални клинични случаи, решаването на които моделира научното търсене обединяващо познавателната дейност и наличния запас от знания.

Традиционното медицинско образование, което е построено само на дедуктивния принцип (от общото към частното) не е в състояние да осигури добре формирано клинично мислене.

Клиничната преценка се разглежда като дейност за решаване на проблеми с последващо планиране и организиране на нужните здравни грижи за човека – болен или здрав (Тодорова, Т., 2018).

Специфична особеност при обучението на медицинските специалисти е, че то се осъществява не само в университетските аудитории и лаборатории, но и в клиничните бази. Не винаги съществуват нужните случаи за тематичните задачи. Това налага моделиране на индивидуални клинични случаи от преподавателя за процеса на обучение (Христова, Ц. 2018).

Проведено е дидактическо изследване сред 296 студенти акушерки и медицински сестри в период на една учебна година. Студентите, които се обучават и с индивидуални клинични случаи формират експерименталната група (ЕГ) – 150 студенти. Останалите респонденти попадат в контролната група (КГ) – 146.

Таблица 1.

Разпределение на участниците в дидактическото изследване

Професионално направление/ курс	Експериментална група (ЕГ)		Контролна група (КГ)	
	Студенти акушерки	Студенти медицинска сестра	Студенти акушерки	Студенти медицинска сестра
II курс	19		21	
III курс	22	56	27	50
IV курс	23	30	18	30
Общ брой участници	64	86	66	80

Броят на участниците е сравнително еднакъв, със сходен структурен състав и общи характеристики, което е предпоставка за коректност на проучването.

Изследва се статистическата връзка на признаците „клинично мислене“ и „организиране на здравните грижи“ в наблюдаваните групи.

Целта е да се идентифицира степента на свързаност между двата изследвани признака.

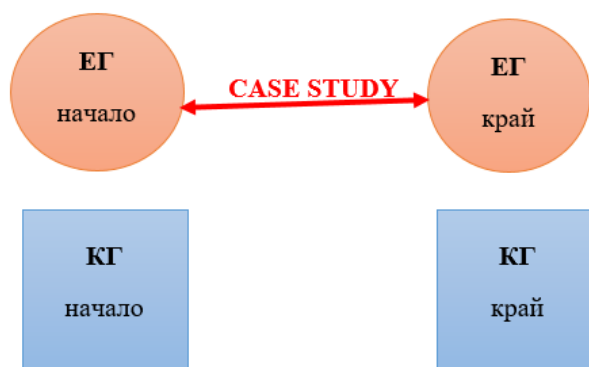
Методология - включва корелационен анализ — Хи-квадрат (χ^2) тест за независимост, Фи (Phi) на Пирсън и V на Крамер (Cramer's V).

Статистическата обработка на данните се извършва с SPSS.

Направена е интерпретация на резултатите от практически аспект.

В двете наблюдавани групи са представени за решение еднакви индивидуални клинични случаи подходящи за професионалното направление и курса на обучение. Експерти оценяват отговорите по изготвен еталон.

Хипотеза: ако в дидактическия процес при студентите акушерки и медицински сестри се използва и метода на индивидуалния клиничен случай ще се постигне по-добро формиране на клинично мислене у обучаваните, което ще подобри организирането на нужните здравни грижи.

Фиг. 1. Схема на дидактическото проучване

С помощта на χ^2 статистиката се взема решение, дали връзката между двете номинални променливи е статистически значима и се оценява силата на връзката, т. е. големината на ефекта, с помощта на коефициентите „фи“ Phi и V на Крамър (Cramer's V), коефициент на Пирсън (Pearson), (Велева, Е., И. Георгиев, 2014).

В кростаблицата са зададени съвместното разпределение при КГ и ЕГ, съответно в началото и в края на периода на двата изследвани признака: „клинично мислене“ и „организиране на здравните грижи“.

Извършен е анализ на данните от кростаблицата на КГ в началния етап от дидактическия експеримент. Изследваните признаци за по-добра нагледност са маркирани – открили проблема в индивидуалния случай („клинично мислене“ – да) и успешно „организиране на здравните грижи“ (да). Мисленето в индивидуалните клинични случаи се свързва с възможностите на обучаваните да определят какво трябва да извършат, когато няма готов отговор.

В КГ в началото, 29 студенти (19,9%) са визирали успешно проблем/и (експертно оценка - притежават признака „клинично мислене“) и са предложили необходимите здравни грижи в зададения индивидуален клиничен случай. Те представляват 87,9% от всички в КГ, които притежават признака „клинично мислене“ и са 96,7% от тези студенти, които са предложили необходимите здравни грижи (признака „организиране на здравните грижи“). Тълкуването на всички останали данни е аналогично.

Таблица 2.

Двумерно разпределение по наблюдаваните променливи, КГ и ЕГ, в началото и в края на проучването

Клинично мислене * Организиране на здравните грижи Crosstabulation						
Група			„Организиране на здравните грижи“		Total	
			не	да		
Контролна група начало	Клинично мислене	не	Count	112	1	113
			% within Клинично мислене	99,1%	,9%	100,0%
			% within Организиране на ЗГ	96,6%	3,3%	77,4%
		% of Total	76,7%	,7%	77,4%	
		да	Count	4	29	33
			% within Клинично мислене	12,1%	87,9%	100,0%
	% within Организиране на ЗГ		3,4%	96,7%	22,6%	
	% of Total	2,7%	19,9%	22,6%		
	Total	Count	116	30	146	
		% within Клинично мислене	79,5%	20,5%	100,0%	
		% within Организиране на ЗГ	100,0%	100,0%	100,0%	
		% of Total	79,5%	20,5%	100,0%	
Контролна група край	Клинично мислене	не	Count	103	9	112
			% within Клинично мислене	92,0%	8,0%	100,0%
			% within Организиране на ЗГ	98,1%	22,0%	76,7%
			% of Total	70,5%	6,2%	76,7%

Клинично мислене * Организиране на здравните грижи Crosstabulation						
		Група	„Организиране на здравните грижи“		Total	
			не	да		
					Count	2
		% within Клинично мислене	5,9%	94,1%	100,0%	
		% within Организиране на ЗГ	1,9%	78,0%	23,3%	
		% of Total	1,4%	21,9%	23,3%	
	Total	Count	105	41	146	
	Total	% within Клинично мислене	71,9%	28,1%	100,0%	
	Total	% within Организиране на ЗГ	100,0%	100,0%	100,0%	
	Total	% of Total	71,9%	28,1%	100,0%	
Експериментална група начало	Клинично мислене	не	Count	103	10	113
			% within Клинично мислене	91,2%	8,8%	100,0%
			% within Организиране на ЗГ	88,8%	29,4%	75,3%
			% of Total	68,7%	6,7%	75,3%
		да	Count	13	24	37
			% within Клинично мислене	35,1%	64,9%	100,0%
	% within Организиране на ЗГ		11,2%	70,6%	24,7%	
	% of Total		8,7%	16,0%	24,7%	
	Total	Count	116	34	150	
		% within Клинично мислене	77,3%	22,7%	100,0%	
		% within Организиране на ЗГ	100,0%	100,0%	100,0%	
		% of Total	77,3%	22,7%	100,0%	
Експериментална група край	Клинично мислене	не	Count	33	4	37
			% within Клинично мислене	89,2%	10,8%	100,0%
			% within Организиране на ЗГ	75,0%	3,8%	24,7%
			% of Total	22,0%	2,7%	24,7%
		да	Count	11	102	113
			% within Клинично мислене	9,7%	90,3%	100,0%
	% within Организиране на ЗГ		25,0%	96,2%	75,3%	
	% of Total		7,3%	68,0%	75,3%	
	Total	Count	44	106	150	
		% within Клинично мислене	29,3%	70,7%	100,0%	
		% within Организиране на ЗГ	100,0%	100,0%	100,0%	
		% of Total	29,3%	70,7%	100,0%	

От данните в таблицата прави впечатление, че студентите, които откриват проблем/и в зададения клиничен случай, предлагат необходимите здравни грижи. Студентите, които не

откриват проблем/и, показват затруднения и в предлагане на подходящите алгоритми за нужните акушерски и сестрински здравни грижи.

При изследване зависимостта, силата и статистическата ѝ значимост се използват коефициентите на корелация при номинални признаци – Phi и Cramer’s V, таблица 3.

Таблица 3.

Коефициенти на корелация Phi и Cramer’s V и статистическата им значимост

Symmetric Measures				
Група			Value	Approx. Sig.
Контролна група начало	Nominal by Nominal	Phi	,901	,000
		Cramer's V	,901	,000
	N of Valid Cases		146	
Контролна група край	Nominal by Nominal	Phi	,810	,000
		Cramer's V	,810	,000
	N of Valid Cases		146	
Експериментална група начало	Nominal by Nominal	Phi	,577	,000
		Cramer's V	,577	,000
	N of Valid Cases		150	
Експериментална група край	Nominal by Nominal	Phi	,752	,000
		Cramer's V	,752	,000
	N of Valid Cases		150	

Анализът на данните представени в последната таблица показват, че за всяка група двата коефициента съвпадат. Коефициентите на корелация при всички групи са статистически значими (Approx. Sig<0.05) и положителни. Следователно съществува статистически значима положителна корелация. Връзката е изключително силна, почти детерминирана в КГ. В началото на проучването и двата коефициена на корелация между признаците „клинично мислене“ и „организиране на здравните грижи“ имат стойност 0.901.

В ЕГ, в началния период на изследването, където коефициентите са най-малки (0,577) спрямо останалите, коефициента е достатъчно голям за да се определи връзката в тази група като „силна“.

Статистическото изследване на зависимостта между наблюдаваните признаци „клинично мислене“ и „организиране на здравните грижи“ показва „силна“ корелационна връзка. Студентите, които са открили успешно проблем/и в зададения индивидуален клиничен случай, предлагат необходимите специални здравни грижи.

Необходимо е *клинично мислене*, за да се вземе правилното решение за обгрижване на пациента, да се *планират и организират здравните грижи*.

Потребностите на пациентите имат своите финансови измерения. Разходите за болестта са не само за сметка на институции, но и за сметка на семейства. Загубите не са само неосъществени ползи, но и човешко страдание (Константинова, Д., 2018).

Дидактическият фокус на case study е върху важни професионални компетенции, които имат силна корелационна зависимост: клинично мислена – организиране на здравните грижи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За организиране и прилагане на качествени здравни грижи студентите трябва да са изградили в себе си професионални умения и компетенции, позволяващи им да ги прилагат в

конкретна ситуация, с определени пациенти. Чрез метода на индивидуалния клиничен случай (case study), се развиват когнитивните възможности за анализиране, трансформиране на знания, прогнозиране и прилагане на логически разсъждения. В случай на грешка от страна на бъдещия специалист по здравни грижи, здравето на пациента е застрашено.

Успешната професионална реализация изисква развитие на способностите за бързо адаптиране на усвоените знания и умения, за гъвкаво справяне с непрекъснатите социално организационни преобразувания, както и постоянна готовност за промяна на собствената личност и поведение в светлината на водещите цели (Георгиева, Д., 2015).

Acknowledgment

The report reflects the results of the work on the project No. 2020 – FOZZG – 02 "Development of algorithms for diagnosis and treatment of problematic skin wounds by the method of enriched platelet rich plasma", funded by the Research Fund of the University of Ruse.

ЛИТЕРАТУРА

Велева, Е., Ив. Георгиев. 2014. Обучението по Медицинска статистика за специалности Кинезитерапия и Ерготерапия в Русенски университет. Математика и математическо образование, В: Доклади на 43-та пролетна конференция на Съюза на математиците в България, Боровец, стр. 227 - 233, ISBN 1313-3330.

Георгиева Д. 2015. Преддипломен стаж и професионална адаптация на медицинската сестра, МЕДИАТЕХ - Плевен, ISBN 978-619-207-022-9.

Константинова, Д. 2018. Предизвикателства при предоставянето на дългосрочна грижа за лица с психични заболявания, МЕДИАТЕХ - Плевен, ISBN 978-619-207-145-5)

Тодорова, Т. 2018. Сестрински грижи за пациенти на хемодиализа.// Здравни грижи, 2018, брой 1, стр. 35-40, ISSN 1312-2592.

Христова, Ц. 2018. Индивидуални клинични случаи - case study, МЕДИАТЕХ – Плевен, ISBN 978 – 619 – 207 – 132 – 5.